

ادبیات عمومی و تاریخی

هفته‌لق سیاسی، ادبی و علمی نغزته‌در.

جلد : ۱

سنه : ۱ ۲۳ جمادی الاولی ۱۳۳۵ جمعه ایرتسی ۱۷ مارت ۱۹۱۷ نومرو ۲۰

اندلسه دأئر

[سلیمان نظیف بکک همتیله [آثار مفیده کتبخانه‌سی] ضیا پاشا مرحومک اندلس تاریخی نشر ایده‌جکدره بر بشارت قلمیه اولقی اوزره شونی سویلیه‌لم که ضیا پاشانک کلیاتی نظیفک نفیس بر مقدمه‌سیله آراسته اوله‌جکدره اسلوبی بی‌همتا بر خلی زماندن بری ضیا پاشا حقنده معلومات طویلیور . بومناسبتله جلال نوری بکک دردست تحریر اولان - شرق سلطنتک عثمانیلره انتقالی- عنوانی تاریخندن مستخرج ایکی استطرادینی مجموعه‌مزه درج ایدیورز .]

* *

واهی اندر واهی ! واهی اندر واهی !
هرشی واهیدر + دیدی « واعظ » بن
داؤد علیه‌السلام +

[کتاب مقدس : واعظ ، ۲]

باقی قالان بوقبده بر خوش صدا ایمش .

هنوز عثمانلی دولتی تشکل ایتمه‌دن، بغدادده خلفای عباسیه محافظه موقعله مشغول ایکن عراق، سوریه و عربستانده کی مسلمانلردن بشقه مسلمانلر [بحرالشام] ی یعنی آق دکزی حاکمیتلری آلتنه آلیورلر و اوزروپانک اقصای غربنده مطمئن و مدبذب بر اوروپا ملت اسلامیه‌سی تشکیل ایدیورلردی . بوملت و مدنیت اسلامیه حقیقه یوکسکدی ؛ ویدی یوز سنه دوام ایتدی . لیکن انقراض کلی ایله منقرض اولدی . [جزیره‌الاندلس] یعنی [ایبری] یارم آطه‌سنده عظمت سابقه‌نک یادداشتی اولقی اوزره تک بر عائله ، توتر بر بچک اوجاق، اوزرندن اذان محمدی اوقونور بر مناره قالمدی . مغلوب مسلمان بقیه خونی اسپانیول قانه قارشیدی . قالان عرب اقلیتی اسپانیوله تمثل ایتدی . اسلامیت هریردن زیاده اسپانیاده فنا کورولدی ؛ محو ایدلدی . فی الواقع صدد اصلیمز اولان عثمانلی تاریخی ایله اندلسک مقدراتی آردسنده بر مناسبت یوق ایسه‌ده اجماله خامه‌ران اولدیغمز تاریخ اسلامک مضبوطینه خلل تطرق ایتمک ایچون بوجهتی‌ده محاکمه ایدیورز . اوت !
L. - A. Sédillot نک و برچوق فرنک ارباب دانشنک قولنجده‌ده توالی ایدن یدی عصر فتح و انحطاطده معنویات و اخلاق، علم و عرفان، حرفت و صنعت، مکنت و عظمت اعتباریله اوروپالیلردن

نی، یاخود (آزاده) بی بر قاج یوز صحیفه داها اوزاتسه و آناتول فرانس ده (تائیس) ی اوج جلد اولاجی قدر تفصیل ایتسه ایدی، اکر رونان، عیسی نیک حیاتی بش کتابه چقارسه ایدی، هر حالده برشی ابداع ایتش اولازلردی! ادبیاتده، کیتدکجه «قیسه» لغه دوغرو بر تمایل وارددر: هینی موضوعک بر قاج کتاب اولاسی، بوکون پک اسکیمش بر عادت ادبییه اولدینی کی، بر جلدک نهایت درت یوز صحیفه دن زیاده اولاسی ده نادرا کوریلور. بوکون بلاغته ایجازک ارتباطی آرتق آشکار اولمدر. بواعتبار ایله لسانه خدمت ایچون، مطلقا بر موضوعک بر جلده ابلاغی ایجاب ایتمز: کتابده هر شیئک بری وارسه ده مقاله ورساله ده او قدری یوقدر!

یومی غزته لریمزک باش مقاله لری، لسانم زده هنوز براسلوب سیاسی تأسس ایتدیکنی اثبات ایدر؛ بزده بر (بورژوا) دکل، حالا بر (تاردیو) بیله چیقما دی: چونکه اونلر، اوزون زمانلرک، لسانلرنده کی چوق و مختلف استحالاتک محصولی و محصله سیدزلر. سلیمان نظیفک اولوبی، آتیده بو احتیاجیمزک تأمیننه متین بر اصل اولاجقدر. واک بویوک اهمیت، بو مزیتنده در. بو سببیه، نظیفک اسلوبنده، جلالک سویلیدیکی کی معنا بیله اولمسه، ینه بر قیمت تاریخیه وارددر. حالبوکه نظیف بک الفاظی قولای وکوزل استعمال ایدرک، اونلره ماضیده بولونمایان یکی بر حرکت ویره رک، اونلره افکار آراسنده قابل اعمال اولمایان بر قرابت وجوده کتیرمشدر: مثلاً نامق کالک اسلوبیه هر اندیشه سیاسی نیک و بر چوق ملاحظات تاریخیه نیک افاده سی قابل اولمازدی؛ فقط سلیمان نظیفک اسلوبی، او ساحه یی او کوندن بری پک چوق توسیع ایتدی.

اگر اوزون یازیلیورسه، نقیسه اسلوبک دکل صاحبک دیمکدر. چونکه مفصل یازمق، آنجق صبر ایله قابلدور.

اگر مقیدینک سویلیدیکی کی، نظیف بک تنقید ایتمکده موفق اولامایورسه، قباحه اسلوبنده دکل، او خصوصه عدم استعدادنده دیمکدر! فقط بونی سویله مک، جلال ایچون، کندی آثار مستقبله سیله تنقید ایتدیکی اسلوبک مستقبل مؤاخذاتی آراسنه بر حائل وضعنه بکزمه... اسماعیل صامی

پانجار زراعتی و شکر صنایعی

کچنلرده پانجار زراعتی و شکر صنایعی حقنده زراعت مدیر محترمی نسیب بکک اقدامده کی بیاناتی کمال ممنونیتله او قودق، مملکتتمزده کی ثروتک خارجه چقیمسنه مانع اوله جق هر تشبثک ثروت ملیه نیک تزیایدینی موجب اوله جق آشکاردر. ترکیاده نفوس استاتستیکنه مالک دکاسه کده بالقانلردن باشلیوب یمن و بصره ده نهایت بولان مملکتتمزده اصغری یکریمی میلیون یشادیغنی قبول ایدرسه ک بیوک بر خطا ایتامش اولورزه بو یکریمی میلیون نفوسک سنه ده اصغری اوتوز میلیون کیلو شکر صرف ایتمکده اولدیغنی تصور ایتسه ک، شکر فیأتی محاربه دن اولکی بها اوزرندن یوروتمک شرطیه مملکتتمزدن هر سنه آلتیش میلیون غروشک خارجه «قاجدیغنی» کورورز. بوباره یی مملکتتمده آلیقویعق هر سنه ثروت ملیه یی اونسبتده تزیید ایتک دیمکدرکه بو فضله پاره ایله بشقه ایشلر کورمک، بشقه صنایع وجوده کتیرمکده ممکن اوله جقندن، حقیقت حالده کارمن آلتیش میلیون غروشدن پک یوکسک اولور. آوروپاده اولدینی کی پانجار زراعتک مملکتته ادخالیه سائر محصولاتده حسن تأثیر حاصل اولسی، آرپه، یولاف و بوغدا ی کی حبوباتک دوئم باشنه محصولنده یوزده اون الی یکریمی نسبتنده بر تزیید ایله تظاهرایدر.

پانجار زراعتی شکر صنایعنی تولید ایدمك ، حالبوكه شكر فابریقه لرنده [مه لاس] حالنده قالان شکردن اسپرطو استحصال ایتك لازمك جكندن مملكتمزده ده حال ابتدائیده بولنان اسپرطو-جیلده بو وسیله ایله تكمیل ایدمككدر .

كرچه بسی حیواناتنه ده شمدیلک چوق رغبت ایتورلرسده پانجار پوصه لرینك (قوسه ت) قورودلسی بو پوصه لرك محافظه سی تسهیل وتأمین ایدمك جكندن حیوانات بقریه نك قیش موسمنده حتی مصرفسز اولارق تغذیه سنه بیولك بر مدار اوله جقدر .

کویلو اکثریا اوچ سنه ده بر دفعه اراضیسی دینلندیرمکی اعتیاد ایتدیكندن اوچ سنه ده بر دفعه سرمایه سی اولان طوپراق تمتع ویره میوردی . پانجار زراعتی یاز زراعتی اولدیغندن و پانجار کوبره و چاپایه محتاج بولندیغندن اوچ سنه لك مناوبه لر تنظیمی قابل اوله جقدر ؛ بو صورتله طوپراق سرمایه سی نسبتاً دائمی بر تمتع ویره بیله جقدر . (قیش خفریاتی منتظماً جریان ایدر و کویلو ده کافی مقدارده اراضیسی کوبرملكه غیرت ایدر ایسه اراضیمزك مهم بر قسمك ده بر چوق سنه لر مبادی محصول ویرمكه مساعد اولدیغنی عملیاتله کوریرز .)

ایشته بوتون بو کوزل نتیجه لرابتدا چفتجینك جیبنی دولدوره جقدر . بناء علیه خارجه هر سنه شكر مباحیه سی ایچون چیقاردیغیز باره نك الك بیوك قسمی کویلومزده یعنی ملتك اکثریتنه قاله جقدر . حكومتك آله جنی اعشار و بلكه شکردن بر رسم دخی خزینه مالیه ده قاله جقدر . مملكتمزده پانجار یتیشرمی ؟

شوراده بوراده یاییلان تجربه لر بر چوق سنه در مملكتمزك اكثر قوتلی طوپراقلرنده (قوراق اقلیمی اراضی و جولر خارج) پانجار یتشدیكنی اثبات ایتشدیر . عجمی اللهله اکیلش پانجارلرده بیله اون درت درجه دن یوقاری زنکینلکده پانجار استحصال ایدلیدیکی تحلیلالاتله اكلشلمشدر . بره یوز و حتی اکیوز نسبتده مصر ، هكتار باشنه یکره بیك کیلو پاتاس ویره ن اراضیمز بك چوقدر ؛ منتظم بر صورتده پانجار ویره جك اراضیمزك موجود اولدیغنی اثبات ایتك بك کوجدر . بروسه ، میخالیچ ، کرماستی ، آطه پازاری اووه لری ، از میت میلی طوپراقلری ، ارضیروم ، معموره العزیز یاییلاری ، آطنه اووه سی الخ .

روم ایلیده ، ادرنه ، قرق کلیسا و جتالجه سنجاقلری داخلنده بر چوق میلی اراضیده دخی کافی درجه ده وهان منتظماً پانجار یتیشه بیلور . مملكتمزده کونشلی کونلر اوروپا اقلیمنه نظراً ده فضل اولدیغندن رومانیا و بولغارستانده کورولدیکی وجهله شكر پانجاری بلجیقا ، فرانسه و حتی آلمانیا شكر پانجارلرندن ده اطاتیلدر . مملكتمزده کویلو پانجار زراعتی ایدم بیلیرمی ؟

بدایتده بر چوق مشکلاته تصادف اوله جنی طبیعیدر . فقط پانجار زراعتنه مشابه زراعتلرله و غراشان کویلولر ایچون پانجار یتشدرمك بك کوچ دگلدر . چاپالی محصول الله ایتیان کویلولریغیز وار سده بونلرك هان کافه سی چاپالی زرعیات کورمشدرلر . بقله ، نخود ، مصر ، فصولیه ، توتون ع ایدلیان برلر نادر در . بویرلرك کویلولری پانجار زراعتنه قولایلقله آلیشه بیلیرلر ؛ ذاتاً بدایتده هر مملكتدر اولدیغنی کی فابریقه نك متخصصلری پانجار زراعتی هر آن قونترول ایدوب کویلو به لازمکن معاونت فنیده بولنه جقلردر .

اقتصادی جهتنه کلنجه : بونك ایچون اول باول بشقه یرلرك فابریقه ایله کویلو آره سنده کی مقاوله لرینی تدقیق ایتك اقتضا ایدر . زراعتی ایلری مملكتمزده کویلونك فابریقه زراعت مأمورلرینه

احتیاجی یوقدر. بناءً علیه فابریقه ایله محصولنك ساتیشنی تأمین ایده جك بر مقاوله کافی عد اوانیور. بلکه ده بعضاً آوانس اوله رق فابریقا طور کویلو به پانجار تخمینی ویرر. بویله مملکتلرده پانجار فیثاتی درجه اوزرینه تقررا ایدر. بعضی تفرهات مسائلی قانونله حل ایدیلعدر. نسبة زراعتی کری اولان مملکتلرده ایسه (مثلاً بولغارستان) فابریقا طور کویلو ایله ایکی درلو قونطرات یا پاییلور، برنجیسی: کویلو اراضیسنی کیرالار و آمکنی معین بر بدل ایله فابریقا طوره ساتار. تخم فابریقا طوره عائد اولوب زراعتی دخی فابریقه مهندسلری طرفندن تنظیم ایدیلور. عمله یومیله لری، کوبره، نقلیه کویلو به عائددر. حاصل اولان پانجار فابریقه نك مالیدر ونه مقدارینه نه ده نوعنه کویلونك حق مداخله سی اوله من.

ایکنجی اصول: یالکیز تخم فابریقا طوره عائددر. زراعت ینه فابریقه آدملرینك نظارتی آلتنده جریان ایدر؛ محصول مقرر بر فیات اوزرینه و یالکیز کیمه حساب اولنوب بدلی کویلو به ویریلور، زراعت مصارفی کافه ینه کویلو به عائددر. (رومانیاده بواصول تطبیق ایدلکده ایدی) کویلو بواصوللردن بریسنی هر حالده قبول ایدر، چونکه مملکتنك درجه ترقیسنه کوره کویلونك منفعتی ینه کویلو کندیبی ده ائی کورر. بزده کویلی کویک ایلرو کلنلرینه تابعدر: بونلر ایسه پانجار زراعتنك اهمیتنی ادراک ایدیه جك برسویه به واصل اولمشدرلر؛ طبیعی مطبوعانك، حکومتنك وبالخاصه قومپانیا و یاخود فابریقا طورك تشویق ده الزمدر.

مملکتنه کوره بعضی اورتا جلیق اصوللارینك وضعی دخی غیر ممکن دکلددر. بناءً علیه کویلو قولایاقله دخی امید ایدلدیکندن ده سرعتله پانجار زراعتنه آلیشه جقدر، چونکه کندی منفعتنی بر ایکی زراعت موسمنده ماده کوره بیلیر. بوندن بیوک بر تشویق ده تصور اولنه من. زراعت و کویلو حقنده ویردیکنز بو ایضا حاددن صکره شکر صنایعندن بحث ایتک لازمکلور. نسیب بك افندیك مطالعه لرینه بر درجه به قدر ضد اولان مطالعه منری ممکن اولدینی قدر تفصیلاً قارئلره کوسترمک، مسئله نك ارباب اختصاص طرفندن ده درین تدقیقه وسیله اولورسه ینه بر نتیجه حاصل اولمش دیمکدر. ابتدا حکومت، ممالک عثمانیه بی بر جوق منطقه لره آیرمشدر دینیور؛ بو غایت موافقدر، فقط شکر فابریقا طور لرینه امتیاز ویرلک ایچون منطقه لره آیرمش ایسه عکس تأثیر حاصل ایده جکدر، چونکه: بر مملکتده شکر صنایعی احداثی ایچون ابتدا او مملکتدن چیقاجق شکرک خارجدن کله جك شکره رقابت اتمسی لازمدر. بناءً علیه پیانجی شکرینه، مملکتنه کیرمه به جك درجه ده یوکسك بر مرکز رسمی وضع ایتک لازمدر. مثال: استانبوله کیره ن شکر بش غروشه ساتیله بیلور؛ بونك ایکی غروشی فابریقا طور، تجار و قومیسو نجی کاری فرض اولنسه، او شکرک قیمت حقیقه صنایعه سنك اوچ غروش اولدینی میدانه چیقار، (نقلیه سی داخل فرض اولندی). استانبوله شکر فابریقه سی یا شایه بیلیمک ایچون داخله اعمال اولنان شکر هر حالده بش غروشدن آشاغی مال ایدملی در. نه قدر آشاغی مال ایدلسی لازمدر که پیانجی شکره رقابت ایده بیلیمک ممکن اولسون؟ فرض ایده لم که ایکی غروشه مال اولسی رقابتی ممکن قیله جقدر. بناءً علیه ایکی شکر آره سنده داخل شکر منفعتنه بر غروش فرق اولسی اقتضا ایدر: بوفرق فیثات ایکی درلو استحصال ایدیل بیلور، بری شکرک حقیقه بر غروش ده ایهون مال ایدلسیله، دیگر ی پیانجی شکر ی، مال اولدینی فیاتدن بر غروش یوکسك بر فیاتله مملکتنه ادخال ایتک شرطیله! ایشته آنجق بوتقدیرده برلی شکر ی میدانه چیقا بیلور. اوروپادن ادخال ایتدیکنز شکر، اعمال ایدلدیکی مملکتده بزه ساتیلان فیاتدن بلکه ایکی مثلی بر فیاتله ساتلقده در. اخراج اولنان شکر آنجق او سایه ده اخراج اولنه بیلور. مرکز رسومی تزیددن بشقه بر چاره ایله مملکتده شکر جیلکی

یارا تمق ممکن اوله میه جنی بورادن ا کلاشیلور . شکر ضنا یعنی میدانه کتیرمک ایچون هر مستحصل مملکت حکومتلری فابریقا طورلره و بالنتیجه کویلولره ، زراعتی بدایتده بک بیوک یاردملر ایتشدیر . بزردهده بویله اولسی شکر ضنا یعنی وجوده کلسنه کافیدر . و بویله بزر رسمده وضع اولونجه حکومتک بشقه بر نقطه پی دوشونسی لازمدر . آز بر رسم وضع اولنورسته (قازقل) لر واسطه سیله برلی شکره رقابت اتمک اجبی مملکتلر ایچون ینه ممکندر ، بناءً علیه حکومت بویله تشبثلرک ویره جکی نتایجندن ده شکر ضنا یعنی قورتارمق ایچون حقیقی مصارف اعمالیه اولان بدله یاقین بر رسم وضع ایتلیدر . بورادن ایده جکی ضرری اھشاردن و بلکه ده بهر قیه اعمال اولمش شکر دن اخذ اتمکله تلافی ایده بیلور ؛ و بویله اولسی ده موافق مصالحتدر .

سولدی کمز وجهله بر کرک رسمی وضع اولونورسه شکر فابریقلری تأسیسی ممکن ارله جغندن احتیاج واسطه پی تولید ایدر . داخلی امتیازلرک بخش اولوناماسنه هیچ بر سبب یوقدر . مملکتک منطقه لره تقسیمی بدایتده الزمدر ، فقط امتیاز ویرلسی ایچون مملکتی منطقه لره تقسیم اتمک جائز دکل دیمشدک . منطقه لرک بشقه بر نقطه دن اھیتی وارددر . بدایتده طبیعی بتون مملکتک شکر احتیاجنی تأمین لازم اولان فابریقه لری انشا اتمک ممکن اولاماز ، بناءً علیه کرک رسمی وضع اولونور . و بتون مملکتده تطبیق اولنورسه احتیاجه نسبه شکر بولنه میه جغندن بر جوق مضرتی موجب اولور . بوسبیله بدایتده انشائی رزراعتی قولای اولان محللری منطقه لره تقسیم ایله کرک رسمی پی در پی تطبیق اتمک لازم کلیر . مثلاً ایلك یاپیله جق فابریقه لر روم ایلی ولایاتنده فرض اولنسه طبیعی بو بر ایکی فابریقه یالکز ادرنه واستانبول ولایاتک احتیاجنه کفایت ایده جک و بروسه نک شکر نی اعمال ایده میه جکدر ، دھا سائر ولایتلرده ینه اویله . . .

بو تقدیرده یالکز استانبول وادرنه ولایاتنه اوروپادن ادخال ایدیلرک شکر دن ایلك سنه لری فضله رسم آلق ایله باشلاملیدر . و یواش یواش بتون مملکتده شکر فابریقلری تأسیس اولندی پی زمانده کرک رسمی تطبیق ایدیلور . بواصولک مشکلاتی میدانده اولدیغنی ده اعتراف ایدر ، فقط بشقه بر طرزده حرکت ایدلسی ایلریده دھابیوک غائله لرک ظهورینه سبب اوله بیلور .

مع مافیه محاربه حاضرده کی یوکسک فیتاتلره هان بتون دنیا آلیشدیغندن وایلروده محاربه لرک نتیجه لری زائل اولجیه قدر اوجوز بشکر یمک ممکن اوله میه جغندن شمیدیکی فیاتلرله هریرده شکر اعمالاتی کارلی بر ایش اوله جنی ، خارجله وسائط نقلیه مفقود بولندیغندن و بر ایکی سنه صکره ده اسکی ناولولر کوریله میه جکندن حکومتک افاق بر یاردیمی ایله بحث ایتدی کمز اصول قولای تطبیق اولنوبیله جکدر . مملکتی منطقه لره تقسیم ایله هم کرک رسمی تزیید و همده فابریقا طورلره بکر می سنه لک امتیازلر ویرانسی فابریقا طورک منطقه سی داخلنده حاکم اولانسی وایستدیکی فیاتلرله پانجاری مبايعه ایتسنی ، مشتری حاضر اولدیغندن کاردن کویلولی مستفید اتمه مسنی انتاج ایده جکدر . بوايسه سرمایه لرک هان کافه سنک بیانجی سرمایه سی اوله جنی میدانده اولسنه مبنی ، ینه بر جوق پاره نک خارجه قاچسنه سببیت ویره جکدر . بالعکس ، منطقه لری کرک رسمک پی در پی تطبیق ایچون احداث ایتلی ، اوندن صوکرده کرک رسمی وضع ایتلی و شکر فابریقلری تأسیسی سربست اولمیدر که آردهده کویلی ازلییه جک قدر نسبی بر رقابت وجوده کله بیلسون ! یوزقابت اولمازسه جوق بشکر اعمالی ممکن اوله میه جق و منطقه داخلنده کی احتیاجک دفعندن صکره فضله شکر اعمالنه هیچ بر سائق بولنه میه جقدر . توتون ره ژیسسی توتون زراعتی بزرده نصل محو اتمکده ايسه دھا طوعمه دن ویاخود کوچک یا شده ایکن پانجار زراعتی بوغمش و بیومسنه مانع اولمش اوله جغز .

حکومتك امتیازلردن دها بیوک بر کاری اوله جنی تصور اولماسون ! چونكه اعمالات سربست اولدینی تقدیرده بیله حکومت اعشاردن ویرکوسنی آلدقدن ماعدا اعمالاتدهده بهر یوز قیه باشنه ایستدیکی ویرکوی آله بیلور. بو ویرکونك تحصیل ایسه کمرک ورسومنك تحصیلدن دها مصرفلی دکلدر، چونكه قونترول و سائطی هر خصوصده دها چوقدر و قولایقله استعمال اولنه بیلور.

فابریقه تأسیسنك پك مصرفلی اولدیغندن وزراعتك کوچ وایلك سنه لری کارسز یعنی فابریقه نك ضرره ایشلهیه جکندن بحث ایله امتیاز ویرلسی لزومندن بحث اولنیور !

کرچه ایلك سنه لری مصرف فضله در، فقط هر حالده اون سنه فرض اولنان بوزیان سنه لری بزه پك چوق کورینیور... اون سنه زیان ایدن بر فابریقه، دیگر اون سنه ده، صاتش فیأتی طبیعی ثابت اولسنه نظراً، زیانی سرمایه فائضیه و مناسب بر تمتع ایله استحصال ایده من، بناء علیه یکریمی سنه لك امتیازك اساسی یا کلش بر حساب استناد ایدیور و یا خود اون سنه لك زیان مبالغه در. فابریقه نك بر چوق ما کنه لری اون سنه ده آمورتی ایدیور. دیمك كه آلات و ادواتك مهم بر قسمی دها فابریقه کار ایتدن دکیسه جك، بزجه بو احتمالی قبول ایتك ممکن دکلدر.

بیوک سرمایه لره احتیاج اولدینی ایلرو سوریلورسه مسئله شایان تدقیق اولور، بویوک سرمایه نه قدر بیک لیرالق بر سرمایه در؟ اللی بیک لیرامی؟ یوقسه یوز بیک لیرامی؟

وسط درجه ده بر شکر فابریقه سی یعنی سنه ده بیک طون شکر اعمال ایدن بر فابریقه محاربه دن اول خالص شکر جی اولان بلجیقایلره، آلتی یوز الی سکز یوز بیک فرانقه مال اولقده ایدی؛ اوراده کی اراضی و عرصه فیأتلریله بزده کی عرصه فیأتلری آره سنه ده کی فرقدن بحث اتمه یلم. محاربه دن طولایی فیأتلرک ترفعی ده نظراً اعتباره آله قینه بر فابریقه بر میلیون فرانقدن فضله یه مال اوله من. کمور وایشلمه سرمایه سی، کیره چ، یاغ و سائره ایچون دخی بومقدارک نصفی قبول ایده لم. بناء علیه بر بچق میلیون فرانقه سنوی بر میلیون کیلو شکر اعمال ایده بیله جك بر فابریقه تأسیسی ممکن اوله جقدر. بر سرمایه نك ایسه او قدر بیوک بر سرمایه اولمادینی میدانده در.

بر میلیون کیلو شکر اعمال ایده جك بر فابریقه یه نه قدر پانجار و اراضی لازمدر؟ یوز کیلو پانجاردن اون ابکی کیلو پانجار آله ق سکز میلیون بش یوز بیک کیلو پانجار نقل ایدلسی ایجاب ایدر. سکز میلیون بش یوز بیک کیلو پانجار سکز یوز الی واغون دیمکدر. یوز یکریمی کونده ایشله نه جك بو پانجاردن یومیه لازم اولانی یالکز یتش واغوندر. بومقدار پانجاری استحصال ایتك ایچون بش یوز هکتار پانجار زراعتی اقتضا ایدر. اوچ و یا خود درت سنه ده بر پانجار اکیلدیکنی تصوراتدی کمزده، بواراضینك ایکی بیک هکتار بر قطعه زراعیه اولسی لازمدر. اراضیمزک یوزده الیسی قابل زراعت و دیگر یوزده الیسی صرعی و یا چایرو یا خودده بایر و قیالقی فرض ایدر ایسه ك درت بیک هکتارلق بر ساحه ده آنجق بر فابریقه کچیندیرمه جك بر قابلیت قبول ایتکلمز ایجاب ایدر. فابریقه بواراضینك وسطنده اوله جفته بر کنارنده اولدیغنی فرض ایتدیکنز تقدیرده الک مشکل بروضعیتده بر فابریقه تأسیس ایتش اوله جغز، تخمینمزک هتتی ده اودرجه صا غلام اوله جق.

بناء علیه اراضینك الک اوزاق یرندن فابریقه یه اولان مسافه یکریمی بش کیلومتره اوله بیلور، بومسافه ده آرابا ایله پانجار نقلی طبیعی مصرفلی اولور، فقط غیر ممکن دکلدر. فابریقه یی شمندوفر خطی اوزرنده انشا اتمه یك دین کیمسه اولدیغندن شومندوفر ایله پانجار نقلی ده طبیعی حسابه قاتیلنجه الی و یا آلتش کیلو متره مسافه دن پانجار نقلی اقتصاداً ممکندر. بیک کیلو پانجار لا اقل ایک یوز قرق غروش ایدر. اون بیک کیلوق برواغونك دکری بیک ایک یوز غروش در، قرق الی کیلو متره ایچون ایسه کیلو باشنه نقلیه و ارکابه ایله تخلیه مصرفی یکریمی غروش اوله جق دکلدر.

بوتفصیلات پانجوارك شومندوفرله نقلتك ممكن اولديغنى اثبات ايدر: ذاتاً مثال او كزده؛ اوروپاده شومندوفرله پانجوار نقلتاني اك بسط نقلتادر. شومندوفر قومپانيالري خصوصى تعرفه لر تطبيقى قبول ايدرلر. حكومتك يارديميله بلكه يوز كيلو متره دن دخى پانجوار نقلى اهور اوله بيلور. حالبوكه ايلك حسابمزدده كي فابريقه اراضينك كنارنده اوليوبده اورته سنده اوله حق اولورسه بر كيلو متره لك، بر چوق كيلو متره لك بر نصف قطرايله خيالاً ترسيم ايدبان بر دائره داخلنده كي هر هانكي بر محلان بر ساعت طرفنده فابريقه يه آرايه ايله پانجوار نقلى ممكندر. بويله اراضيلرك بولمديغنى دخى تصور ايتك جائز دكلدر. آنا طولى خطى اوزونده پانجواره مساعد آله بازارى، ازमित، اسكيشهر آره سنده بر چوق منبت اراضى واردر، بورالرده بلكه اون، اون بش فابريقه سربستجه تاسس ايد بيلور. روم ايلي جهتي شومندوفرى اوزرنده ده ايكي، اوچ فابريقه لك تاسيسنه مساعد اراضى بولونا بيلير. دهامنت اووه لر، مثلاً دوزجه اووه سي، بولى، قونيه، بروسه، باليكسر، كرماسى الخ ايسه كوزا وكننده پانجوار زراعتنه مساعد بر چوق برلردر. شومندوفر كندر كاھنده كي فابريقه لر كمورى قولايقله جلب ايد بيلورلر. اركللى خطى انشا اولونجه اهور فياتله بر چوق برلره كمور نقل اولنه بيلور. بو خطك كندر كاھى اولان آله بازاريله اركللى آره سنده كي يايلا لرده، اووه جقلزده، شكر صنايعى چابوق طوغوب قولايقله بويويه بيلور. مملكتمزدده ييانجى متخصصلى و سرمايه لريله يرلى پاره وغيرتيله شكر صنايعى احداثى ممكندر. وبوكون آرتق الزمدر. تكمله طوغرى يورومك ايسته بن ملتر ابتدا خارجه « قاجير دقلى » پاره يي مملكتده آليقويق ايچون چاليشمليدرلر، اوندن صوكره اخراجانله طيعاردن زنكينللكى مملكت « چكمك » لازمدر. شمديلك ياپه بيله جكمز ويا پلمى حتى الزم اولان ايش، خارجه قاچان پاره دن بر قسمك اولسون بر ساعت اول يولنى كسمكدر!

كرك مطبوعاتده، كركسه محافل رسميه ده، اينريده اكيله جك پانجوار تخمى كي شكر صنعتى حاصل ايد جك نافع بر تخم تشبث اكيلمكده در؛ محصولك مملكت ايچون، مملكتك زراعتى ايچون و مملكتك بيجاره زراعى ايچون رقاھيت و ثروت اوله جفنه قانمز. زراعت مهندسى سرادفورى

شرقى

جورلك بنى اولدورسه ده عشقكدن اوصانام
قانام ايدىا سكا قانام، سكا قانام
هر گله گذار ايتسه ده بن عمره يانام
قانام ايدىا سكا قانام، سكا قانام
سن بنجه بوگون غايه خوليا واملسك
بر بوسه شوخكله هب اذواقه بدلسك
بيلسهك نه گوزلسك، نه گوزلسك، نه گوزلسك
قانام ايدىا سكا قانام، سكا قانام.

۱۰ مارت ۳۳۳

م. ر. شدى

اعتذار — استاد محترم سعيد بك افندينك ماجد بك مرحوم خفنده كي مقاله سيله اسماعيل صبحى بكلك مقاله سى كثر مندر جاندين طولاي بو هفته يه يتشديرله مشدر. عبدالحق حامد بك افندينك كچن هفته كي منظومه لرنده كي [جمله] كلمه سى يا كلشلق ايله [جمله] چيقديغندن اعتذار اولتور.